

El salt qualitatiu de les democràcies

Juan Miguel González-Feria, Director del "Colegio Mayor El Salvador", Salamanca, Espanya.

Article publicat en la Revista Re en català número 11. Ponència pronunciada pel professor Juan Miguel González-Feria, promotor de la Universitas Albertiana, a les XVI Jornades Interdisciplinars "Educació per a la Democràcia i la Pau", celebrades a Santiago de Xile, l'octubre de 1995.

1. Afirmació prèvia

La democràcia és la forma més perfecta avui en dia de governar-se els pobles (més que les oligarquies, els totalitarismes, els fonamentalismes, etc.). És la més que concorda -dins del possible i limitat que és sempre tot allò humà- amb el respecte a la persona humana, reconeixent la seva dignitat en tots.

Per això, el pensament polític del qual les bases exposaré a continuació, no propugna en absolut la renúncia als avenços assolits en l'evolució democràtica. No es tracta d'una alternativa a les democràcies existents, sinó d'un desenvolupament a partir d'elles i en conherència amb elles. Millor dit, és més que un simple desenvolupament, ja que inclou un salt qualitatiu cap endavant respecte a l'actual situació de les democràcies.

2. La situació actual de les democràcies

Avenços i valors

A més dels valors esmentats de les democràcies actuals, cal resaltar -com fa el professor Josep Colomer- que aquestes "no impedeixin l'equivocació i, per això, el canvi d'opinió i el pacífic enderrocament dels governants" (L'art de la manipulació política, Anagrama, Barcelona 1990). Destaco aquest valor, precisament, per la seva òbvia contribució a la pau. Les democràcies actuals contenen molts altres valors en els quals no m'extendré perquè són, en general, ben coneguts, com per exemple, la participació, encara que indirecta i limitada, dels ciutadans a les decisions polítiques. I perquè, d'altra banda són valors que no han de restar abandonats en el salt qualitatiu que afrontem sinó ser assumits en ell.

Limitacions

En canvi, assenyalaré més acuradament, les limitacions de la democràcia en el seu estadi actual, ja que són precisament les que cal superar amb aquest avanç qualitatiu.

Avui, les democràcies estan com ferides, malaltes, cosa que és notòria i pública en sistemes anomenats democràtics en aquests moments, com Espanya, Itàlia, França, i plens de

problemes com a Alemanya i Anglaterra. Els mateixos Estats Units, respecte a la fòbia vers els immigrants, etc. I no diguem a les anomenades, però no tan fràgils, democràcies d'Àfrica i altres països del món.

Els símptomes són suficientment coneguts. Anem a les seves causes, que reuniré en tres grups segons el seu origen.

Debilitats de les democràcies, degudes als propis polítics

No cal dubtar que algunes d'aquestes debilitats de la democràcia són degudes als propis polítics. Per exemple, totes les explosions que hi ha Europa, de corrupcions econòmiques, de tràfics d'influències i caure en la temptació d'una malaltia que ataca fàcilment i molt especialment als polítics, que és "el poder". Fins i tot per accedir al primer esglaó de la política, per petit que sigui, sovint, és gairebé inevitable trepitjar els altres, s'han de fer aliances i, en ascendir en aquests graus del poder, com més alts siguin, és cau en la debilitat de desitjar arribar al màxim poder. Un cop s'ha assolit el poder, es desitja persistir-hi el major temps possible. I la manera més òbvia de poder aconseguir aquesta persistència és tenir, cada vegada més, més poder.

Això es deu, en gran part, a la hipervaloració de la pròpia raó. Tots creiem anar encertats; que "sabem bé" el que cal fer pel bé i la felicitat de la societat. Sols ens manca posseir el poder per aconseguir-ho. I es té la seguretat que després, ja se n'adonaran els altres que, efectivament, teníem raó i fins i tot molts ens estaran agraïts.

Fins i tot els polítics més bén intencionats de servir al bé comú dels seus pobles, no queden lliures d'aquesta persistent grip que els ataca per tot arreu. I com passa amb la grip, les millors vacunes que ara es poden produir, no són del tot eficaces per la tremenda varietat que ofereixen els virus, segons els hiverns, les circumstàncies i els llocs.

Malalties de la pròpia democràcia

La mateixa democràcia té també les seves pròpies malalties:

Per una banda -i potser aquest és el perill menor-, que es basen en una abstracció: un home, un vot. És cert que això ha comportat la valoració que tots els adults tenen una mateixa dignitat. No obstant, abstreuen un simple número, al marge de l'adequada preparació de les persones, que és molt diferent d'unes a d'altres; com és diferent la capacitat de captar cadascun dels matisos de cada proposició dels polítics; del coneixement dels problemes reals sòcio-polític-econòmics; les repercussions internacionals i els condicionaments del moment històric i fins i tot de la veritable Història, que tant influeix.

Per una altra banda, els que "tenen poder", és un fet que cada dia tenen més possibilitats -sobretot degut especialment al control que exerceixen sobre els mitjans de comunicació social- de manipular la gent més susceptible de ser suggestionada per la seva mateixa manca de preparació.

A més, actualment, els partits necessiten augmentar de manera constant el número dels seus afiliats per triomfar en la competició electoral i així tenir el govern. Això, porta, en moltes ocasions, a que els líders "estirin" en diverses direccions el seu programa electoral a fi que puguin sintonitzar amb aquesta presentació concreta la major quantitat possible d'electors. Després, però, si governen, amb tota probabilitat no podran acomplir allò que han promés. Finalment, per bé de tots i efectivament, els autèntics sistemes democràtics actuals tutel·len el dret de cada persona a pensar, expressar-se lliurement i associar-se entre ells segons els seus criteris polítics. I fins i tot esforçar-se lícitament per assolir el poder mitjançant les urnes. Minvada llibertat aquesta, ja que a la vegada, aquests sistemes sols ofereixen una única manera de viure per a tot el país, que és la que marca el govern del moment, creient que la pròpia ideologia d'aquell govern és la millor -i probablement són coherents amb la seva consciència que, en efecte, allò és el millor-. Però, amb això, llencen als diferents grups a una lluita per arribar, al seu torn, al poder com a única possibilitat d'arribar a viure algun dia conforme es desitja; i si obtenen el triomf, tindran l'inel·ludible afegit d'imposar aquell nou propi model de vida als altres (per exemple, viure en una economia de mercat, en un cooperativisme o en un règim de papà-Estat), encara que no es desitgi efectuar aquesta imposició, però avui per avui inevitable.

És a dir que les democràcies actuals constitueixen una "subtil i amagada dictadura de les majories", encara que només relatives, com diu el professor Alfred Rubio. Dictadura que pot semblar la menys dolenta, ja que és la majoria més gran la que la vol. Són, doncs, menys els ciutadans que se senten oprimits per ella. No obstant, és, certament, una limitació de la democràcia el fet de caure en obligar a d'altres de les minories, a viure la seva única vida en aquest món -limitada i que s'escapa veloç- segons unes lleis i decisions que aquests desitjarien fossin d'una altra manera.

Aquesta situació provoca que els components de les minories visquin amb la consciència distorsionada, en permanent frustració i disgust, generant en molts casos ressentiments i fins i tot malalties.

Un altre límit de les actuals democràcies en si mateixes, rau en què els grups perdedors en les eleccions, en lloc de col·laborar amb els que avui manen, i així comprovar si aquest sistema és fruitós pel bé de tots, fan tot el contrari, posar impediments, combatre amb els seus vots totes les iniciatives i posar contínuament la trabenqueta, fins i tot en allò que a les minories els podria semblar bo; i temptar i desvetllar després clamorosament els errors comesos pels actuals

governants, etc., a fi d'impedir que puguin triomfar els programes dels que governen actualment i assolir algunes de les minories d'avui el poder en d'altres eleccions -cosa que constitueix, avui per avui, la seva finalitat i la seva raó de ser-. Això, juntament amb els pactes i les aliances que també estableixen -que desagraden a gairebé tots-, desdibuixen la límpida comprovació de l'eficàcia del sistema en el govern, escamotejant-se amb això a les persones del país una important dada per al seu correcte discerniment posterior. Això, a més, debilita el país i dona pas, moltes vegades, a dictadures que es diuen i que, fins i tot per a molts, es veuen com a salvadores.

Un altre perill, més greu, és que aquestes majories vagin esdevinguin en un subtil i amagat totalitarisme que evidentment pot corregir-se amb les noves i successives eleccions que la democràcia ha de respectar; però que, a la vegada, els que tenen més poder, polític, econòmic, ideològic, en el fons poden seguir manipulant aquestes noves convocatòries.

Per últim, dir, que les actuals democràcies estan sempre obertes a que una tendència majoritària es converteixi en una dictadura assolida per les urnes. Això pot passar, fins i tot, en pobles d'un alt nivell cultural.

A les Facultats de Ciències Polítiques, tot el que s'ha dit fins ara és conegut i enunciat. Es busquen cauteles per evitar aquests perills, es cerquen vacunes adequades o terapèutiques curatives. Per una altra banda, hi ha grans pensadors que assenyalen amb alertes clares les malalties perilloses a que està sotmesa la democràcia en tants indrets. N'hi hauria prou, per exemple, amb tota l'obra, tan coneguda i valorada, d'aquest filòsof mort recentment que és Karl Popper.

Límits deguts a la mateixa ideologia democràtica

Altres riscos provenen de la mateixa concepció de la democràcia hodierna.

A l'antiga Grècia hi havia una hipocresia quan deien que governaven democràticament les ciutats. Sols votava l'èlit formada pels homes lliures, sobre una base ingent d'innombrables esclaus que no tenien cap dret i ni tan sols veu. Sols els faltava rebel·lar-se.

Avui, entre els riscos inherents, la democràcia arrossega, en primer lloc, els perills del seu origen modern. La Il·lustració, la Revolució Francesa; el llast d'algunes de les seves contradiccions (tots sabem, per exemple, que quan aquella companya dels revolucionaris, demanà que s'apliquessin a les dones els mateixos drets que reclamaven per a ells, els mateixos revolucionaris la van guillotinar per la bogeria que els semblà el que ella pretenia), etc. Defensant la igualtat i la fraternitat, desencadenaren "el terror" i, defensant la llibertat, la Revolució desemboca en un Napoleó que, Enciclopèdia en mà, pretén un imperi a foc i sang. Les democràcies, a més, han restat presoneres de la Modernitat, la qual, recordem, entronitzà solemnement la Raó com a "deessa", representada per una prostituta despullada coronada de

flors i portada a l'alça sobre una gran safata i dipositada a l'altar Major de Nôtre Dame, a París. La Modernitat va avantposar la raó a tot i sotmeté al seu judici fins i tot la llibertat: el que cal fer i el que no es pot fer (totalitarisme de la raó), promentent amb les ciències un progrés per la Humanitat que ha desembocat en les pitjors guerres que hi ha hagut a la Història (bombes atòmiques i tots els actuals serrells de tantes guerres que hi ha avui en el món); portant a les màximes injustícies entre rics i pobres; i a la vora dels màxims perills ecològics per la pròpia industrialització, etc. Davant del fracàs de tot el promès pel "progrés", ha explotat la Modernitat en bullici. Ara, tots diuen que estem en una nova època que encara no té nom perquè, és clar, no sabem en què consistirà ni cap on es dirigirà. Per això se l'anomena en general amb quelcom tan indeterminat com és que estem a la "Postmodernitat".

Però les democràcies, per inèrcia, segueixen caient en mans d'ideologies molt diferents que usufructen el nom de democràcia. I, essent, en alguns casos, terribles totalitarismes, amb el que queda de maltreta i ambigua la paraula "democràcia", semblantment a la paraula "amor" que s'empra per tot i que cal netejar, com es neteja l'or que llueix i que es vegi realment el que és.

3. La pau i la llibertat

Tots els indicis que van sorgint per una i altra banda, detectats pels analistes, convergeixen en la importància de salvar autènticament, quan abans millor, la llibertat de cada ésser humà.

"Malgrat el temps transcorregut des de l'assalt a la Bastilla -s'ha escrit recentment en un diari- continuem reclamant la llibertat, veient que els mecanismes per anul·lar-la que les societats modernes han anat creant, són més subtils i imperceptibles, però no menys eficaços que els d'abans". (Ricard SENABRE, El mito de la igualdad, ABC, Madrid, 2 sept. 95, pàg. 3).

La majoria dels intel·lectuals ho diuen. Mayor Zaragoza, director de la UNESCO, fa temps va encunyar una frase molt reveladora i expressiva: "Fins ara hem viscut una cultura de la guerra, a través de milenis. Cal passar a la cultura de la pau. I cal començar pels col·legis a crear-la i formar-la".

Fins i tot Joan Pau II, recentment en el seu discurs a les Nacions Unides, ha parlat llargament i clarament de que cal salvar la llibertat dels individus i dels pobles i educar degudament als fills en la seva pròpia llibertat responsable.

Aquesta valoració de la llibertat personal és un inel·ludible presupòsit per a l'autèntica pau. Efectivament, convé subratllar la següent evidència: Si no hi ha plena llibertat per tots, molts se sentiran més o menys esclavitzats. Mentre no triomfi l'hegemonia de l'autèntica llibertat, és impossible que s'arribi veritablement a una eficaç cultura de la pau.

D'altra banda, la pau ha de desembocar en un quietisme de mera "no-guerra". Per avorriment en la pròpia pau, la gent tornaria a la guerra en la qual, malgrat tot, hi ha emoció, desig de risc com en molts esports, companyerisme, esperit de sacrifici, d'ajuda, d'ideals, d'ambient heroic, etc. Per això, la pau, per no perdre-la, ha de desembocar en el que podríem anomenar "la festa" i "l'alegria de viure". De sentir-nos "fraterns en l'existència". Fer de l'existir una festa, però la festa comporta l'acceptar de bon grat allò diferent, conviure en mútua igualtat i en llibertat.

4. El salt qualitatiu

Vist tot el dit anteriorment, es tracta d'aplicar la gran projecció de la llibertat personal segons el tarannà i el contingut de cadascú en el seu sincer pensar i sentir a la política. Les democràcies actuals, amb tantes debilitats, limitacions, malalties i perills, etc, per poder continuar existint, malgrat tot, i amb més força de cara el futur, han de fer una "fugida cap endavant". És a dir, no és problema de qüestions accidentals quantitatives, sinó d'un veritable "salt qualitatiu".

En què pot consistir aquest salt? S'insinua el següent: Que cada persona tingui, no sols el dret de pensar, propagar i associar-se lliurement pel quefer polític, sinó que tingui, també, el dret de viure la seva única vida en aquest món segons el seu pensar i sentir respectius; està clar, però, que sense fer mal als altres ni a si mateix. I tot això, en virtut de la plena dignitat de cada persona humana.

En un primer moment, aquest salt qualitatiu, pot semblar massa complex, utòpic i gairebé impossible d'efectuar. No obstant, dues realitats -d'identitat molt diferent- poden ajudar a captar la seva viabilitat.

Una és que, a qualsevol país existeixen diversos sistemes per traslladar-se les persones d'un lloc a un altre: tren, cotxe, autobús públic, avió o, si ho desitja, anar en bicicleta o a peu, o en vaixell si es tracta de la costa; i cadascú pot escollir amb llibertat el mitjà més conforme als seus gustos, necessitats o conveniències. De manera similar, a la vida individual, familiar, professional, de lleure, etc., cadascú ha de poder "viatjar" "transportat" en el sistema polític que prefereixi.

Un altre exemple és el que ens posen, actualment, moltes religions, especialment les confessions cristianes, les quals, després dels desgraciats períodes d'absolutització de les mateixes que portaren a profundes incomprensions i fins i tot a guerres, avui en dia, a països, a ciutats, a pobles, a les empreses i fins i tot a la família i el matrimoni, poden conviure harmònicament persones de diferents credos, per un mutu respecte a la seva llibertat de consciència fins i tot en quelcom que pot semblar tan transcendent com el tema religiós. Exemple d'això ha estat el Concili Vaticà II amb la Declaració sobre la llibertat religiosa *Dignitatis humanae*.

En motiu del cinquantè aniversari de les Nacions Unides, fou declarat 1995 com l'"Any Internacional de la Tolerància". Encara no pot parlar-se pròpiament de "tolerància" quan es tracta de reconèixer un dret que els altres tenen; no obstant, no és inoportuna aquesta ocasió per assenyalar la conveniència d'una madura acceptació de la pluralitat i l'actitud de respecte que tots hem de proporcionar-nos, respecte a les maneres de viure dels altres, sempre, com dic, que aquests respectin la convivència en llibertat. Potser la convivència en la diversitat política siguu el gran repte present a la tolerància.

Avantatges d'aquest salt qualitatiu

Aquest salt presenta clars avantatges manifestes com són:

- Que els grups polítics no hagin d'emprar les energies dels seus membres en una lluita per arribar a la majoria absoluta per governar tot el país i així poder viure sense problemes el seu sistema de vida en el pla social, cultural, sanitari, econòmic, familiar, individual i en d'altres.
- En una mateixa família, en els grups d'amics, sempre hi haurà persones que aspirin a viure de manera diferent la seva vida, el seu treball, la sanitat, etc. Aquestes diferències, depenen en gran part, del temperament de cadascú: uns preferiran més l'aventura, d'altres la seguretat, etc. I així, uns prefereixen un tipus de papà-Estat, com ja he esmentat, que els doni tot planificat. D'altres, en canvi, desitgen tenir iniciatives encara que suposin riscos i fracassos. Alguns s'estimen confiar només en la solidaritat. És una utopia pensar en una societat, en un poble -per més unitat ètnica que tinguin- en els quals totes les persones desitgin les mateixes maneres de viure, que tots coincideixin en la seva idiosincràcia. Aquests no serien pobles sinó ramats irracionals.

Un altre avantatge d'aquest salt qualitatiu, fruit de l'anterior, és que les persones, per viure d'acord amb el que pensen, no hagin d'emigrar a un lloc en el qual es visqui principalment com ells desitgen, sinó que es respecti el seu dret a créixer, viure i seguir vivint al lloc on van néixer; gaudir del clima adequat a les seves fisiologies, gaudir dels seus paisatges, el seu sol o les seves acostumades boires, etc.

- Que tot govern, que ha de ser coalició, concertació o quelcom semblant, no imposi cap sistema determinat als qui no el comparteixen sinó fer que tots es respectin en les seves maneres de viure.

Com diu també l'esmentat Senabre: "La igualtat que es propugnava al segle XVIII era evitar el tracte dispar, la injusta discriminació en l'aplicació de lleis i normes, (...) i es referia a l'equiparació dels drets individuals davant el poder, l'anul·lació dels privilegis llavors existents que afavorien que les castes perduessin de manera profundament i injusta".

L'objecte de la política és procurar el desenvolupament integral i la felicitat dels éssers humans. De tots i de cadascun. Però no ha d'identificar-se igualtat amb homogeneïtat. El contingut del "bé comú" és molt elemental i no s'extén a tots els aspectes concrets que depenen, com he assenyalat, de tarannàs, idiosincràcies, gustos personals, etc. El "bé comú" no consisteix en un model de viure igual per a tots i que pugui imposar-se per la força, encara que sigui per a suau majoria. Tot el contrari, el més comú i bo per a tothom és que la manera de viure, de treballar, de lleure, etc. estigui en concordança amb el respecte a la persona per la seva pròpia dignitat de ser-ho, i això, també englobi, necessàriament, el respecte de la pròpia llibertat de cada persona de decidir la manera de viure la pròpia vida. D'aquí ve la denominació de "democràcia en llibertat".

Ara cal, doncs, "desmessianitzar" les ideologies polítiques. En aquest terreny encara hi ha menys absoluts que els que pugui haver-hi en altres activitats de l'home.

Evidències que fonamenten el salt qualitatiu

El salt qualitatiu de la democràcia es basa en dues evidències:

- La primera evidència és adonar-se que la persona humana és un ésser lliure. Lliure i, per tant, responsable i corresponsable. Corresponsabilitat deguda a la seva essencial dimensió social. Som lliures, no sols per a la individualitat, sinó també per la solidaritat i l'amistat.

Efectivament, el fonament de la socialitat humana, el constitueix la "germanor existencial". Aquest fonament respecta i facilita l'ús de la nostra llibertat corresponsable. Cadascú de nosaltres, que existim, podria no haver existit. Encara més, hi havia nombroses probabilitats que cadascú de nosaltres no hagués existit mai (ni havia prou, per exemple, amb que el nostre pare i la nostra mare no s'haguessin conegut). És a dir, podrien haver existit uns altres éssers humans, i no obstant, existim nosaltres. (No em resisteixo a explicar-vos una vinyeta periodística de Chumy Chúmez. Als quatre requadres successius, el protagonista reflexiona: "no sóc res"; "la Humanitat no som res"; "vivim de miracle"; "si Adam hagués estat impotent, cap de nosaltres hagués existit"). Formem, doncs, el grup "dels existents". Per això, els que existim tenim un vincle: el comú "fet d'existir". La comuna sorpresa d'existir! Aquest vincle és més profund i més ampli que els vincles de consanguinitat, de pàtria, de raça, de cultura, de grup social, etc. I és tan real com ells. "Si no existíssim, no podríem, ni tan sols, ser germans consanguinis de ningú!", com bé assenyala el Punt V de la "Carta de la Pau, dirigida a l'ONU". Alguna persona podria pensar que, en aquesta "casa global", estem "acorralats" a viure junts. Però aquesta concepció d'haver d'acceptar la fatalitat, no seria plenament humana. L'ésser que és lliure no ha d'actuar per coacció sinó, tot el contrari, ha de complir lliurament les seves obligacions.

Som, doncs, "germans en l'existència" amb tots els que existeixen. Vet aquí el ferm fonament de la socialitat i de la solidaritat. Potser sigui aquest el recolzament sòlid pel desig de Fraternitat de la Revolució Francesa, al qual alguns, per desgràcia, han etiquetat de residu religiós medieval.

- Però hi ha una altra evidència. La persona humana només té una vida en el present d'aquest món, limitada com tot allò humà. Degut a la seva llibertat i la seva dignitat, té "el dret a viure de manera coherent amb allò que sincerament pensa". És clar que formant societat, és a dir, sense fer mal als altres ni a si mateix, ja que, en aquest últim cas, entre d'altres conseqüències i com exemple, els altres es carregarien amb un plus per atendre'l en el mal que ell mateix s'ha causat. Drogaadictes, per exemple, per solidaritat i perquè ningú està lliure d'aquest caure en fer-se mal.

Dificultats que poden oposar-se

Entre els obstacles que poden aparèixer davant d'aquest "salt cap endavant", cal veure:

- La dificultat inherent al poder, especialment quan aquest ha estat concentrat, el qual, amb molta dificultat, permetrà la seva pròpia disminució, com ja he dit abans parlant de les malalties propenses dels polítics.

- El següent obstacle pot afectar a moltes més persones. És una mena d'actitud que podria anomenar-se "unicista", latent en tants éssers humans: tenir por a allò diferent, por a la diversitat i a la pluralitat. Fins i tot desitjar que, si les coses van malament, almenys vagin igualment malament per a tothom.

Molts experts de les religions afirmen que la concepció que cada persona té de la divinitat -fins i tot l'ateisme-, incideix sovint de manera decisiva, en les pròpies actituds i comportaments. En aquest sentit afirmen que les religions monoteïstes a ultrança, d'alguna manera faciliten aquestes concepcions "unicistes" i uniformadores de la societat i que poden abocar a integristes, fonamentalistes i fins i tot dictadures. Pel costat contrari, avui en dia s'observa un renaixement dels politeïsmes, potser com a reacció pendular davant d'aquests monoteïsmes extrems. A diferència d'unes i d'altres, la fe cristiana professa la novetat d'un Déu Tri i U i així, encara que afirmi la Unitat de la Divinitat, no obstant és ben diferent dels monoteïsmes radicals quan parla d'un Déu Tripersonal, és a dir, un Déu d'alguna manera "comunitari". Avui en dia, les religions són cada cop més ateses per la destacada incidència que poden tenir en la pau o en la guerra del món. L'equilibrada postura del cristianisme que aspira a l'Amor és observada amb un interès cada vegada més gran per la cultura actual.

5. Funcions dels governs en la "democràcia en llibertat"

En un Estat de tipus plural, el govern hauria de convertir-se en l'organ suprem per aconseguir:

- Coordinar i defensar precisament aquest pluralisme de vida i l'accés proporcionat de tots els grups als béns comuns perquè puguin desenvolupar-se, organitzar-se i viure segons els seus principis, respectant-se mútuament, sense voler ficar-se en la forma de viure dels altres i sense fer-los mal ni fer-se mal un mateix.

A cada país caldria veure, en concret, les característiques i els requisits mínims necessaris perquè un grup sigui viable en el conjunt, que tingui un programa de vida diferenciat, amb real capacitat i desitjos de convivència, número suficient d'afiliats, etc.

- En no haver de competir entre si -ja que els grups podran viure com desitgin sense necessitat d'arribar al poder- aquests grups portaran el seu projecte sense posar-se entre bancs mutus i, així, es veurà a la pràctica, amb el temps i sense distorsions, quins sistemes ofereixen els millors resultats i que més agraden als qui en formen part. Llavors la gent no s'hi inscriurà guiats per utopies o per simples incontrastades teories, sinó perquè comprovat les realitats i els resultats pràctics.

En aquest sentit, el govern ha de garantir també que cada ciutadà, si s'ha desenganyat a la pràctica del sistema al qual s'havia adscrit, pugui canviar lliurement de grup i posar la seva intel·ligència, energies i esperances en col·laborar amb un altre que vegi millor per a ell i, fins i tot, amb tot el respecte, potser també per al conjunt de la societat si lliurement d'altres ho acceptessin també per a ells.

- Serà competència del govern distribuir la riquesa a cada grup, de manera proporcional als ciutadans que el componen, com fan ara amb els diversos sistemes de locomoció, segons el nombre d'usuaris. En l'actualitat, la informàtica, possibilita conèixer en cada moment el número d'integrants de cada formació política de viure.

- Aquestes funcions i d'altres que caldrà precisar, correspondrien als governs com a conseqüència del "salt qualitatiu" que estudiem. A més, n'hi hauria d'altres com per exemple, les relacions exteriors o la moneda que, per la seva idiosincràcia, serà potser més convenient que es portin de manera central i unitària a tota la nació i quedin sota la competència, per tant, del govern, tal i com passa en l'actualitat.

Per suposat, tot això, és a dir, el salt vers un grau més alt de llibertat en les democràcies, no vol dir oblidar-se de contenir la criminalitat, la drogaaddicció, etc.; però també a les lleis i a les presons repercutirà benèficament la manera de reeducar les llibertats malaltes i anar afavorint

unes reinsercions socials que són l'objectiu d'aquests llocs de regeneració de marginació de la societat. És obvi que la justícia ha de seguir funcionant per mirar d'impedir els crims, els delictes i altres actes contra els individus o la societat. Però si es dóna aquesta opció a les persones i als grups socials, del "salt qualitatiu" a viure com aspiren, tot funcionarà com una vacuna, i disminuiran aquests actes antisocials i il·legals.

Algunes observacions

La democràcia qualitativa, la "democràcia en llibertat", planteja una multitud de problemes nous per a la seva possible realització. Però això ja és qüestió de les Ciències Polítiques.

He presentat aquí l'acceptació i valorització dels anomenats "cossos socials intermitjos" -grups diversos a l'interior d'una unitat- aplicats a l'àmbit de la política, és a dir, la "democràcia en llibertat". No obstant, la seva aplicació pot estendre's, amb les adaptacions pròpies en cada cas, als àmbits d'altres institucions, des dels col·legis, les universitats, les empreses, fins i tot la família, les religions o els clubs de recreació, per exemple.

El salt qualitatiu que he presentat, és com l'horitzó per a uns viatgers. Pot semblar llunyà, i a més, quan el viatger va avançant en el viatge, l'horitzó sembla allunyar-se i fins i tot s'entreveu un de nou. No obstant, si es continua endavant pel camí correcte, s'arriba a bon port.